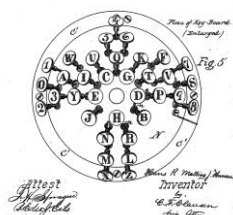
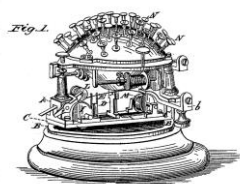
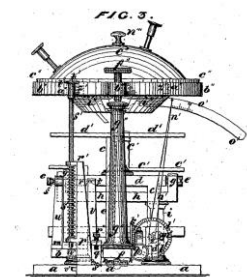
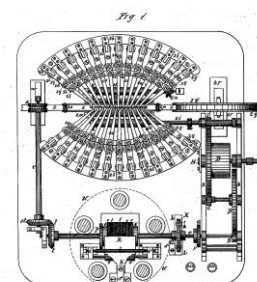
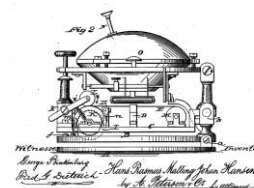
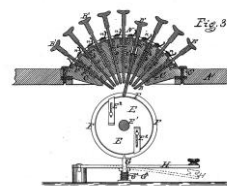

Hvem var Rasmus Malling-Hansen?

En biografi skrevet av Sverre Avnskog

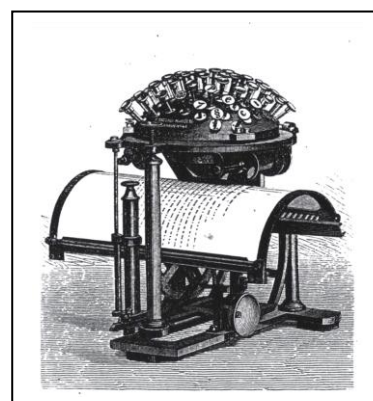
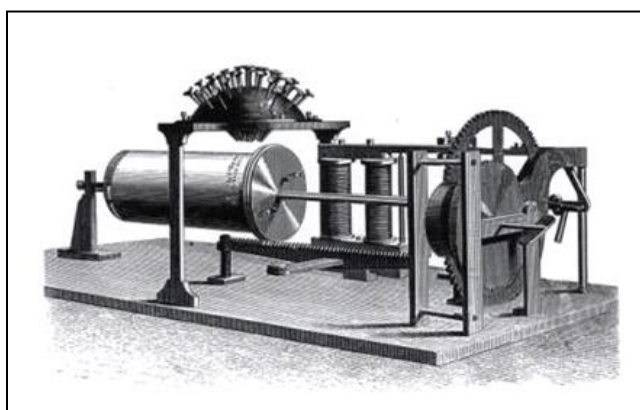

R. Malling-Hansen

”Malling-Hansens Personlighed er ikke let at skildre; hvidt på sort er så mat, man trænger til Ildfarver, til noget levende i stedet for de døde Bogstaver.

Malling-Hansen er i første linje *Videnskabsmand*. Han har Videnskabsmandens Fantasi og Trang til at følge traaden helt du. Hans blikk standser aldrig, før det naar Horisonten. Og han har Videnskabsmandens Grundighet. Intet er ham for smaat. Tværtimod: bag alt det smaa søgte og fandt han den store Enhed. Og endelig hadde han Videskabsmandens lykkelige Haand. Mange store Opdagelser beror jo tilsyneladende paa en Tilfældighed. Malling-Hansen havde den Haand, der kan gribe Tilfeldigheden og holde den fast, saa den bliver til et værdifuldt Fund.” (Dr. jur. C. Goos i sin bok om Det Kongelige Døvstummeinstitutts første hundre år, utgitt i København 1907, side 227)

Ovenstående fotografi, tegninger og sitat får tjene som min første presentasjon av Rasmus Malling-Hansen. Bildet er tatt bare noen få måneder før hans død i 1890, kun 55 år gammel, men fargene er fra vår egen tid. Tegningene som omkranser hans portrett, er hentet fra de tallrike patentsøknadene på hans oppfinnelser, og nederst ses to utgaver av hans mest kjente oppfinnelse – den såkalte skrivekuglen. Til venstre, den første utgaven, men uten trekassen, patentert i 1870. På tegningen til høyre har den funnet sin velkjente form i 1878, og denne verdens første kommersielt produserte skrivemaskin gikk sin seiersgang på utstillinger i København, Wien og Paris på 1870-tallet. Med stor rett regnes Rasmus Malling-Hansen i dag som skrivemaskinens far, og i samlerkretser og blant museer er hans skrivekugle meget ettertraktet og oppnår svært høye priser. Det sies at Paul Allen i Microsoft skal ha kjøpt sin skrivekugle for 1 million kroner, men en pris på ca. 200.000,- er mer vanlig.

Hunseby gamle skole (Foto: Otto Hemmingsen, Maribo lokalhistoriske arkiv)

Malling-Hansens mor, Juliane Hansen, 1809-1885. Foto: Privat

Men la oss gå tilbake til begynnelsen, og se hvor denne begavede oppfinneren hadde sin opprinnelse, og levde sine første barneår. Malling-Hansens ble født 5. september 1835, under relativt fattige kår i Hunseby, Maribo. Hans mor var Juliane f. Matzen, datter av forpakter Matzen ved Knuthenborg gods. Hvem som var hennes mor er ikke kjent, og hun vokste opp som pleiedatter hos skolelærer og kirkesanger Rasmus Malling og hans familie. Som ung kvinne bestyrte Juliane Mallings husholdning i Hunseby gamle skole, der han bodde og hadde sin lærergjerning.

Til Hunseby kom den unge assistentlæreren Johan Frederik Hansen, og med ham ble Juliane gift i 1834, og året etter så deres første sønn, Hans Rasmus Malling Johan Hansen dagens lys. De fikk ytterligere to sønner, Thomas Jens Jørgen Hansen (f. 1837) og Johan Frederik Oluf Emanuel Hansen (f. 1839).

Hans Rasmus Malling Johan Hansen. 1835-1890. Foto: Det Kgl Bibliotek

Thomas Jensen Jørgen Hansen 1837-1919. Foto: Privat.

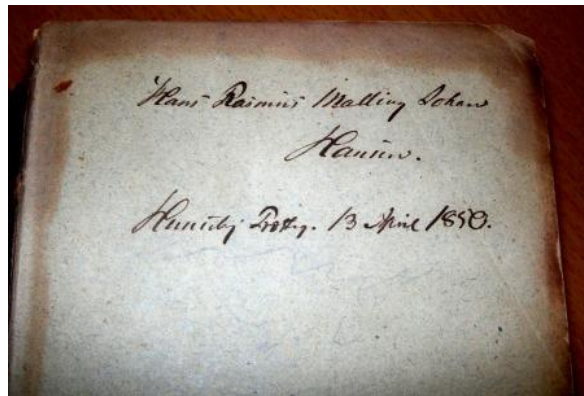
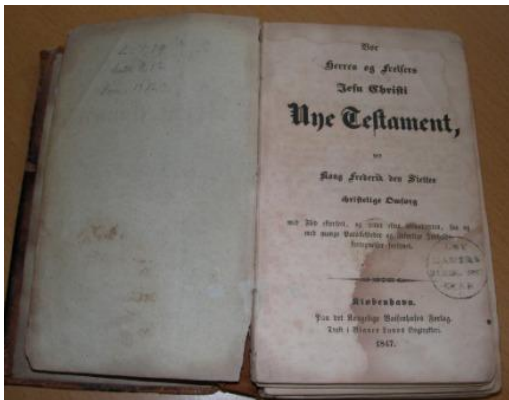

Johan Frederik Oluf Emanuel Hansen 1839-1912. Foto: Privat

Kort etter å ha fått seg arbeid som enelærer i Havlykke, døde imidlertid faren av tyfus i 1839, og Juliane befant seg plutselig alene med tre gutter på 1, 2 og 4 år.

I Opfindernes Liv, første del, København og Kristiania 1914, s 348 skriver Fritz Bech om Malling-Hansens barndom: "Det var svære Tider for den unge Enke og smaa Kaar at gaa ind under, skønt Plejefaderen, i hvis Hjem hun havde født sine Børn, straks overtog Forsørgelsen af hele Familien, mod at Datteren, som hidtil, vedblev at styre hans Hus. Rasmus Malling, der således også blev plejefader for Malling-Hansen, var en sirlig og stilfuld, selskabelig skolet ældre Herre, der i sin tid havde faaet sin Opdragelse paa Løvenborg sammen med de unge Baroner, Moderen en kærlig og ualmindelig dygtig Kvinde, og Opdragelsen gennem disse to satte ganske naturlig sitt Stempel på Drengen: Malling-Hansen havde hele sit Liv let ved at bevæge sig blandt Folk og samtidig at gøre sig selv og sine Meninger gældende uden Spor af Paagaahenhed, i Kraft af en harmonisk Blanding af Beskedenhed og Selvfølelse."

Gjennom Malling-Hansens mange brev til moren og brødrene som voksen, tegner det seg et bilde av en familie med ualminnelig kjærlige og tette bånd. Malling-Hansen fortsatte å stå sin familie meget nært, til tross for at han som ganske ung forlot hjembygden, og næret en meget typtfølt omsorg for sin mor, helt frem til hennes død i 1885. Begge brødrene ble også lærere, Johan ved Skjelstrup skole, og i tillegg organist, Jørgen inspektør ved Ringsted borgerskole. Jørgen virket også som translatør, og var en viktig rådgiver og samarbeidspartner for Malling-Hansen i hans korrespondanse. Malling-Hansen behersket nemlig ikke engelsk.

Malling-Hansens Nye Testamente. Man kan tydelig lese hans navn, sted og årstall – Hunseby 1850. Malling-Hansen satt av en eller annen grunn en prikk over s'ene når han skrev. Boken er i dag i familiens eie. Det var først i 1883 at Malling-Hansen begynte å skrive sitt navn med bindestrek - hvorfor, vet vi ikke. Foto: Sverre Avnskog.

I sin nekrolog i Dansk lærerforenings medlemsblad, etter Malling-Hansens død, skrev Chr Brøchner: "Malling-Hansen kan i mange Henseende siges at have været en lykkelig Mand. Ualmindelig udrustet baade i Henseende til Aand og Legeme, frejdig og livsglad i Ungdommen, vandt han tidlig alles Hjærter."

Den unge Malling-Hansen viste seg tidlig som en meget begavet og lærenem gutt. Han hadde talenter på mange felter, og i særdeleshet var han god i matematikk og dyktig innen tegning. Det kom en ny assistentlærer til Hunseby skole, og han tok seg spesielt av Rasmus, også utenom skoletiden. Konfirmasjonsundervisningen skal ha gjort et varig inntrykk på Malling-Hansen, og han skal ha betrodd sin konfirmasjonslærer at han også selv ville bli prest. Men utsiktene til å få noen høyere utdanning var ikke lyse, og Malling-Hansen ble satt i malerlære i Maribo, for å lære et yrke. Og i følge hans barnebarn, Gerda Forman Jensen, glemte han aldri gamle kunster som maler. En gang på hans eldre dager, hadde en maler malt en dør for ham, men Malling-Hansen syntes ikke arbeidet var særlig godt utført, og dette sa han fra om. Maleren svarte at så kunne han jo male døren selv, noe Malling-Hansen gjorde.

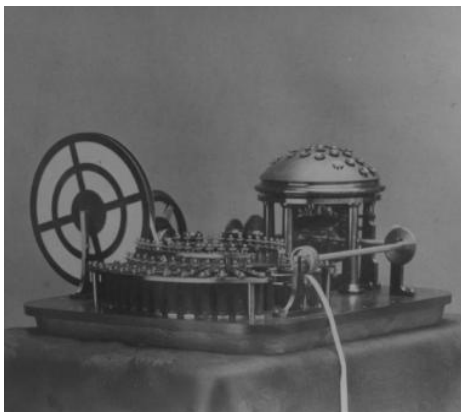
Om det var konfirmasjonspresten, den senere domprost Gude, som hadde henvendt seg til lensgreven av Knuthenborg, Frederik Marcus Knuth, vet vi ikke, men en dag ble den unge Rasmus og hans mor bedt om å komme til godset for å motta beskjed om at lensgreven ville støtte sin begavede sambygding økonomisk, og Malling-Hansen ble sendt til Lærerseminariet

på Jonstrup, og tok eksamen herfra i 1854, etter kun 2 års studier – med meget god karakter! Så fulgte en periode med undervisning noen timer i uken som privatlærer i hjemmet til lensgreven og hos presten Gude, samtidig som han var hjelpelærer ved Maglemer skole, og drev forberende studier i teologi, før han i 1858 ble teologi-student ved universitetet. Men han avbrøt studiene uten å fullføre dem i første omgang, kanskje fordi han ikke var tilfreds med å måtte understøttes økonomisk. I alle fall søkte han, og fikk ansettelse som lærer ved Det Kongelige Døvstummeinstitut i København i 1859, etter at en bekjent av ham som var lærer ved Institutet hadde gitt ham tips om den ledige stillingen. Og ved Døvstummeinstitutet fant Malling-Hansens en livsgjerning der han fikk utfolde sine mangfoldige talenter og sin rike personlighet i fullt monn. Han ble en drivende kraft i utviklingen og forbedringen av de døvstummes undervisning og livsvilkår, ikke bare i Danmark, men i hele Norden, og hans arbeid med de døvstumme ble også det grunnlag som hans senere oppfinnelser og oppdagelser bygde på.

Begge disse fotografiene er fra 1861. Til venstre, den unge, fremadstormende lærer og teologistudent. Foto: Privat. På bildet til høyre ses Malling-Hansen, stående i midten bak, sammen med lærerpersonalet ved Døvstummeinstitutet. Til Høyre for Malling-Hansen sitter daværende forstander og Malling-Hansens kommende svigerfar, Søren Johan Heiberg. Foto: Døvehistorisk Selskab.

Men først ville Malling-Hansen gjøre ferdig sine teologistudier, og i 1861 forlot han atter Døvstummeinstitutet for å vie seg helt til studiene. Dog ikke for lang tid, for allerede i 1862 fikk han tilbud om en stilling ved Døvstummeinstitutet i Slesvig, som den gang var en del av Danmark, og denne stillingen takket han ja til – og han ble i 1864 forstander samme sted. Men krigen drev ham atter tilbake til København, og i 1865, når Søren Heiberg avgår som forstander, overtar Rasmus Malling-Hansen denne stilling, og innehar den fram til sin død.

Takygraphen

Skrivekuglen

Xerografi

1865 er et hendelsesrikt år i Mallings-Hansens liv. Foruten å bli ansatt som forstander ved Det Kongelige Døvstummeinstitut, tar han embedseksamen i teologi, gifter seg med den forhenværende forstanderens datter, Cathrine Georgia Heiberg, som han har vært forlovet med siden før Slesvig-tiden, og han påbegynner også den oppfinnelse som skapte ham et navn langt utenfor Danmarks grenser – skrivekuglen. Og i de nærmeste årene videreutvikler og fortsetter han sine oppfinnelser, og lanserer i 1872 den såkalte takygraf, en maskin tenkt til bruk ved stenografering, og som man kan skrive opp mot 1200 anslag i minuttet med. Og han utvikler også verdens første metode for tørrkopiering – som han kaller for xerografi, og er således 66 år tidligere ute enn svensk-amerikaneren Chester Carlson som i 1938 lanserte sin koperingsmaskin, som senere fikk navnet xerografi!

I forstanderleiligheten på Døvstummeinstitutet i Kastelsvej flytter den nyutnevnte forstander Rasmus Malling-Hansen inn sammen med sin hustru Cathrine. Leiligheten har 11 rom, kjøkkenet vender ut mot plassen foran skolen, og på baksiden har familien en hagestue med utgang til en stor hage med et vakkert tre, en *Robenia pseudo Acacia*, som ble innkjøpt og plantet i 1839, samtidig som skolebygningen ble oppført. Regningen for treet finnes fremdeles i skolens museum. Her lever Malling-Hansen noen meget lykkelige år som prest og forstander, som ektemann og etter hvert far til ikke mindre enn 7 døtre, og som oppfinner og forsker. Malling-Hansen er meget raus med sin kjærlighet, og hans mange brev til brødrene og moren fra disse årene vitner om en meget lykkelig og omsorgsfull familiefar.

Cathrine Hansen

Emma, Juliane og Engelke

Zarah, Emma og Engelke

*Familien Malling-Hansens private hage, sett fra hagestuen.
Foto: Sverre Avnskog*

Emma

*Rasmus Malling-Hansen
Foto: Det Kgl. Bibl.*

Karen, Johanne og Marie

Karen

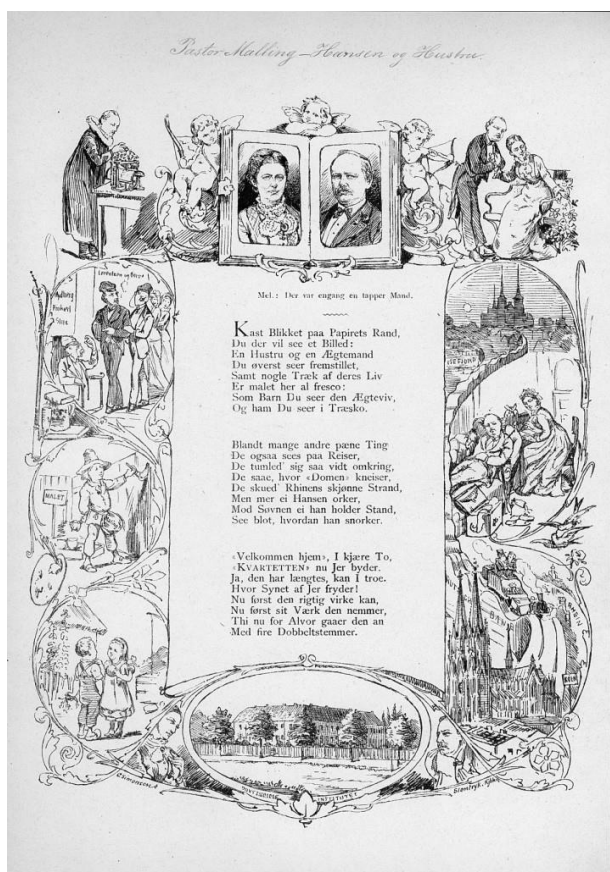
Sin hustru, som han gir sin uforbeholdne og meget hengivne kjærlighet, omtaler han med kjælenavnet Cäthemo'er, og han holder alltid moren og brødrene orientert om døtrenes ve og vel, om deres barnesykdommer, deres hobbyer, deres fremskritt og små prøvelser. Hans innlevelse i sine barns liv må ha vært ganske bemerkelsesverdig for en mann av hans tid!

Allerede i 1866 føder Cathrine den første av døtrene, Juliane, og så kommer i temmelig rask rekkefølge: Engelke i 1868, Emma i 1869, Zarah i 1870, Johanne i 1873, Karen i 1874 og Marie i 1875. Også noen av barna har kjælenavn i familien, og Juliane kalles Nanna, Engelke kalles Enga, Emma går under navnet Emse, Johanne omtales som Jeanne og Marie som Misse.

I 1876 skal så Cathrine føde igjen, ytterligere et pikebarn, men verken Cathrine eller babyen overlever fødselen. Malling-Hansens barnebarn, Gerda Forman Jensen har fortalt om denne tragiske hendelsen, at "det var en modbydelig historie. Hun døde pga. barselsfeber. Der var en jordemoder, der ikke riktig forstod det med hygiene."

For en mann med et så følsomt sinn og meget nære bånd til familien som Rasmus Malling-Hansen, må dette ha vært et fryktelig hardt slag. Jeg har selv ikke sett ham omtale tragedien i noen av sine brev til familien, man kan bare forestille seg hvordan det må ha rammet ham, da han på det absolutte høydepunktet av sin karriere som oppfinner, forstander og familiefar, med de lykkelige utsiktene for ham og hans kone til å bli foreldre til enda et barn, med ett slag står igjen alene med ansvaret for 7 døtre, de minste av dem kun i sin spedte alder. Han har sannsynligvis hatt noen tunge år etter dette, og hvem som hjalp ham med barna i disse første årene etter Cathrines død, vet vi ikke.

Når han 4 år senere treffer Anna Steenstrup, den kvinnen som skulle bli hans andre hustru, omtaler han henne først i nokså sjenerte og ganske tvetydige vendinger, som for å sondere hvordan en ny kvinne vil bli mottatt i familien, men ganske snart avslører han at han er like forelsket i henne som i sin Cäthemo'er, og omtaler henne snart som sin kjære Anna-mo'er, og som Guds sendelse til ham. Og Anna viser seg snart å være en meget hjertevarm og begavet kvinne, som de unge døtrene fullt ut aksepterer som sin stemor, de yngste av pikene er kun 5, 7 og 8 år når Malling-Hansen gifter seg igjen i 1880.

Til venstre: Sang til Malling-Hansens og hans andre kone, Annas hjemkomst fra en utenlandsreise, muligens deres bryllupsreise. Original: Bymuseet i København. Over: Portretter av Anna og Rasmus.

Malling-Hansens barnebarn, Gerda Forman Jensen, har erindret følgende romantiske historie om Rasmus og Anna: "Som ganske ung var vores morfader i præstegården (i Hunseby?). Her traf han frk. Steenstrup, som var på familiebesøg. De blev forelskede i hinanden. Men det kunne jo slet ikke gå. Han var ikke fin nok til hende, og de var også så unge, så det blev ikke til noget. I stedet blev han så forlovet og gift med forstanderens datter. Han traf vist frk. Steenstrup igen før bryllupet, men dengang brød man ikke sådan en forlovelse.

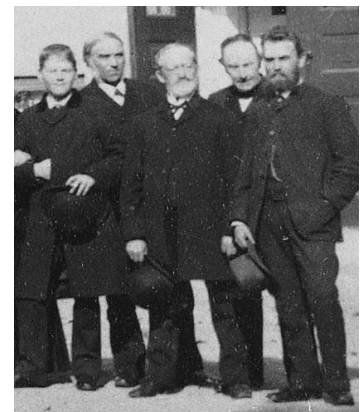
Frk. Steenstrup kunne være blevet gift med brygger Carl Jacobsen; hun var fra det højere københavnske borgerskab, men hun ventede - siges det - efter sin ungdoms elskede. De mødtes igen, nogle år efter at Cathrine var død - og de blev gift. De fik ikke selv børn, men hun gik ind og blev stedmor for 7 piger. Mor og de andre små var meget glade for hende. Det kneb mere med de to ældste, moster Enga og moster Nanna." (Sitert fra Jens Forman).

Malling-Hansen sammen med lærere og elever ved Det Kongelige Døvstummeinstitut i København, fotografert i 1881, forstørret utsnitt til høyre. De døvstummes velferd og undervisningen av dem sto Malling-Hansens hjerte meget nær i hans 25 års virke som forstander og prest ved instituttet! Foto: Døvehistorisk Selskab.

Når C Goos, i sin bok om Døvstummeinstitutets historie, starter sitt kapittel om Malling-Hansens tid som forstander ved Døvstummeinstitutet, skriver han følgende (s. 226): "Naar man fra Forstander S. Heibergs Periode gaar over til at beskæftige sig med det kgl. Døvstummeinstituts Historie under hans Efterfølger Malling-Hansen, er det, som om man med et Spring fra Frederik den Sjettes rolige, sindige Tidsalder blev henflyttet i vor egen urolige, omskiftelsesrige Tid. I Politiken begynder den ny Tid i Fyrrerne, på Døvstummeinstitutet begynder den først 1865, og Overgangen er saa pludselig, at den tydelig nok skyldes Personskiftet.

Der kan nu ogsaa vanskelig tænkes to mer modsatte Personligheder enn Heiberg og Malling-Hansen. Heiberg er helt og holdent en Mand fra l'ancien régime, hans Vej gaar lige og støt som det. Malling-Hansen er moderne, nervøs moderne, og hans Vej gaar – som Lynets – i Zigzag. Heiberg lukkede for det ny, Malling-Hansen lukker op. Hans Periode bliver som et spruttende Fyrværkeri af kæmpende Idéer og Tanker, hvori gammelt dør og nyt fødes. Vel ligger Grunden hertil meget i Omgivelser og Forhold, men først er den dog vist at søge i Malling-Hansens egen Karakter og i hans Temperament....."

Fotografi fra Døvstummeinstitutet i 1886, muligens fra Døveforeningen av 1866 sitt 20-årsjubileum.. Til høyre et utsnitt fra høyre kant av bildet. Er det Malling-Hansen som står som nummer tre fra høyre? Skikkelsens utstråling og positur kan tyde på det – er ikke dette en mann med autoritet og "pondus"? Foto: Det Kgl Bibliotek.

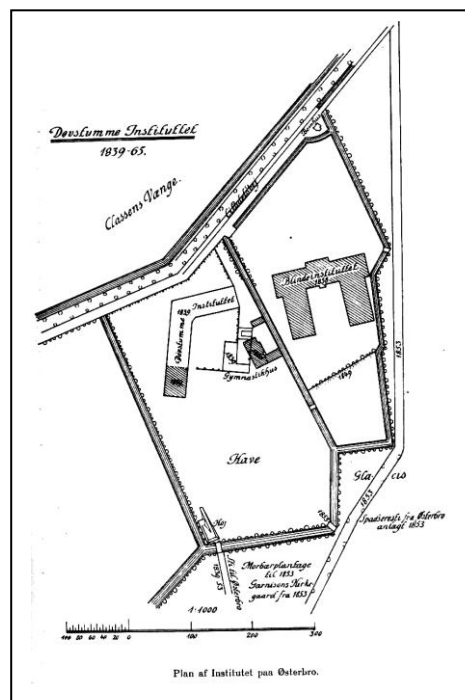
Det er således ikke å forundres over at Malling-Hansen ikke hvilte på sin posisjon, men meget helhjertet gikk inn for å forbedre vilkårene ved den anstalt han var satt til å lede, og han unnslo seg heller ikke for å gå til strid mot sine meningsmotstandere om nødvendig, for selv

om han i hjertet var en vennlig mann, kunne han også ha et heftig temperament. Og det var intet område som var for lite for forstanderen, det være seg de døvstummes bespisning, deres adgang til frisk luft, hagearbeid o.s.v., og Malling-Hansen fikk meget tidlig utbedret og utvidet Døvstummeinstituttets uteareal, slik at skolen fikk en meget større hage der elevene regelmessig fikk arbeide et visst tidsrom i frisk luft og i vakre omgivelser. Han gikk også inn for å få installert elektrisk belysning, noe som riktignok ikke blir realisert, og Malling-Hansens forslag om utvidelse av skolen, ble heller ikke realisert. Det sier mye om Malling-Hansens standhaftighet, at han gjennom en tiårsperiode fra 1879, førte en stadig kamp mot Københavns myndigheter, for å få dem til å legge en åpen spillvanns- og kloakkgrøft, som gikk like forbi instituttet i rør. Nå hadde han nok en viss personlig interesse i saken, for den åpne grøften gikk like forbi forstanderens private hage, men det kan ikke herske tvil om at han var bekymret for at instituttets elever kunne smittes av alvorlig sykdom på grunn av den åpne kloakk-grøften. Og hans utrettelige anstrengelser lyktes til slutt, da det ble vedtatt å legge grøften i rør.

Og Malling-Hansens utrettelige arbeid for å forbedre forholdene ved skolen, bar frukter. I løpet av Malling-Hansens tid som forstander gikk dødeligheten ved instituttet ned i så stor grad at ved slutten av hans forstander-tid, var dødeligheten ved instituttet lavere enn blant barn ellers i samfunnet.

Over: Slik ligger Døvstummeinstitutet i dag – en fredelig, gulkalket mursteinsbygning i København. Til høyre ses en gammel skisse over Døvstummeinstitutet og området rundt. De to store bygningene på kartet, er Døvstummeinstitutet til venstre, og Blindeinstitutet til Høyre. I kjelleren til Døvstummeinstitutet har Døvehistorisk Selskab et lite museum som bl a presenterer skolens historie.

Malling-Hansens forstandertid var preget av stor strid mellom to ulike pedagogiske metoder for undervisning av de døvstumme barna. Instituttet i København underviste etter tegnmetoden, ved hjelp av håndtegn for ord med støtte i alfabettegn for hver bokstav. Men en annen metode var i sterk fremmarsj og fikk stadig øket støtte fra datidens døvepedagoger, nemlig talemotoden, eller leppeavlesningsmetoden. Den andre meget sentrale pedagogen innen undervisningen av døve barn, professor Johan Keller, drev en døveskole basert på talemotoden, og ønsket at talemotoden burde anvendes for alle døvstumme barn. I denne striden beviste Malling-Hansen sin pragmatisme, og selv om han personlig fremsto som tilhenger av tegnmetoden, forsto nok at det var uunngåelig at også danske døveskoler måtte ta i bruk den nye metoden. Men han fikk stanset Kellers forsøk på å gjøre talemotoden enerådende, og fikk myndighetene med på en avtale, som kaltes «den danske deling». Det ble således lovfestet i 1867 at de egentlige døvstumme (de helt døve fra fødselen av) skulle opplæres ved døvstummeinstituttet etter tegnspråkmetoden, mens de uegentlige døve (de som

hadde en viss hørsel, eller som hadde vært hørende) skulle undervises ved de Kellerske anstalter etter talemotoden (leppeavlesning). De Kellerske anstalter skulle dessuten ha ansvaret for de "åndssløve" døvstumme. I ettertid anses dette som et samarbeidsprosjekt mellom Keller og Malliing-Hansen, men i realiteten var ordningen allerede etablert mange år tidligere, mens Keller ønsket å gjøre talemotoden enerådende. I ettertidens lys, kan vi ikke si annet enn at det var meget klokt og forutseende av Malliing-Hansen at han sikret tegnmetoden en fortsatt plass som undervisningsmetode for døve. Talemotodens tilhengere hadde nok meget gode intensjoner, og trodde at de døve kunne integreres fullt ut i de hørendes samfunn, ved hjelp av leppeavlesning og ved selv å lære å tale gjennom intens terping på uttale. Men resultatene svarte på ingen måte til målsetningen til de idealistiske pedagogene, og i vår tid anses innføringen av talemotoden som en pedagogisk katastrofe, ja nærmest et overgrep mot de døve barna. Motoden er helt utdatert og perioden der alle døve barn ble tvunget til å snakke, anses som en tragedie.

Men mot slutten av 1800-tallet var talemotoden stadig mer populær, og Malliing-Hansen forsto nok at det ikke var til å unngå at den måtte få en plass også i Danmark. Han foreslo derfor opprettelsen av et helt nytt institutt i 1879, og hans planer fikk tilslutning fra de danske politikerne. Et nytt døvstummeinstitutt ble opprettet i Fredericia i 1880, og hit ble alle døvstumme barn i Danmark innkalt til en ettårig førskole, for å kartlegge deres kognitive evner og om de eventuelt hadde en viss hørsel. Etter det første året på Fredericia, ble de egentlig døve sendt til døvstummeinstituttet i København for å undervises etter tegnmetoden, mens de uegentlige døve, ble sendt til Kellers døveskule basert på talemotoden.

Malliing-Hansen reiste på studieturer til utlandet i 1868 for å studere hvordan undervisningen er organisert i ulike land, og henter på denne måten nye idéer som han så arbeider for å sette ut i livet i hjemme i Danmark, og han ble nok av myndighetene regnet som den fremste autoriteten på undervisning av de døve barna. Det var derfor ganske naturlig at han ble utnevnt til sekretær i en Kommissjon som ble nedsatt i 1888 for å utarbeide en plan for den videre undervisningen av døvstumme barn. Han var uten tvil den drivende kraft i kommisjonen, og han var dessuten den som skrev forslagene fra kommisjonen. De la frem sitt endelig forslag i 1889, og om det skrev Arild S. Ebbe i sin biografi om Malliing-Hansen i Jonstrupbogen, 1928, s 9:

"Men naar det i en Kommissionsbetænkning af 1889 heter at alle Landets Døvstummeinstitutter er indordnet som Led i et System, indenfor hvilket enhver døvstum henvises til en særegen 'Anstalt, hvis Undervisning er afpasset etter Graden af hans legemlige Fejl og hans aandelige Standpunkt, og at en saadan systematisk Ordning af Døvstummeundervisningen endnu ikke findes andre Steder end i Danmark, skyldtes dette fortrinlige resultat i første Række Malliing-Hansen."

Takket være Malliing-Hansen var Danmark blitt et foregangsland når det gjaldt organiseringen av undervisningen av de døvstumme, og Malliing-Hansen må sies å ha vært en meget forutseende spesialpedagog i sin streben å gi elevene en undervisning tilpasset deres kognitive evner og deres høreevne.

Døvstummeinstituttet i Fredericia ble opprettet i 1880 etter forslag fra Rasmus Malliing-Hansen. Og i 1890 ble forslaget fra den kommisjonen Malliing-Hansen vedtatt og det ble opprettet enda et nytt institutt, denne gangen i Nyborg. Staten vedtok dessuten å overta de Kellerske institutter, og all undervisningen ble gjort statlig og underlagt en felles, overordnet plan. Malliing-Hansens visjoner hadde blitt endelig realisert!

Cathrines stemor Emma f. Rørdam, 1812-1897 og faren Søren Johan Heiberg, 1810-1871. Da den første hustruen, Engelke Marie, 1814-1855, døde, giftet Heiberg seg med hennes 2 år eldre søster. Foto: Heiberg-museet

Juliane Hansen, 1809-1885, Malling-Hansens mor. Faren døde i 1839, et år før fotograferingen ble oppfunnet

Annas foreldre, Abelone Antoinette født Lyngbye, 1814-1906 og Michael Vogelius Steenstrup, 1809-1855, byfogd i Frederikshavn. Foto til høyre: Det Kgl Bibliotek.

Cathrine f. Heiberg, 1841-1876
Foto: Heiberg-museet i Sogndal

Rasmus Malling-Hansen, 1835-1890
Foto: Heiberg-museet i Sogndal

Anna f. Steenstrup, 1842-1897
Foto: Det Kgl Bibliotek

Juliane, 1866-1920,
gift Danckert

Alle døtrene samlet på ett brett – i 1886
Foto: Heiberg-museet i Sogndal

Zarah, 1870-1910,
gift Bech

Engelke ,1868-1949,
gift Wiberg

Karen,1874-ca 1950,
u gift

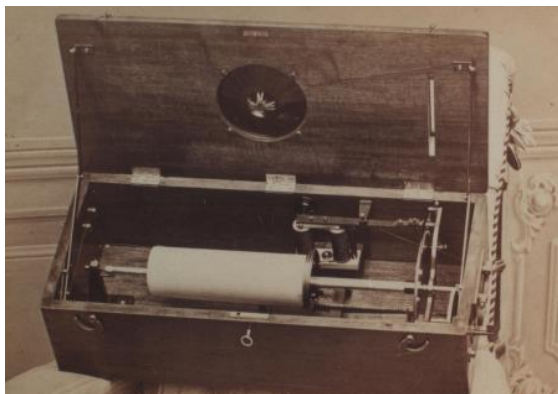
Emma, 1869-1954, gift Mathiesen

Johanne, 1873-1946, med sin ektemann, Michael Agerskov, 1870-1933. Sammen sto de bak utgivelsen av det religiøs verket "Vandrer mod Lyset!" i 1920. Johanne gjorde en stor innsats for å forsvare Malling-Hansen mot beskyldninger om å ha stjålet idéen til skriverekuglen. Foto: Det Kgl Bibl.

Marie, 1875-1945
gift Forman

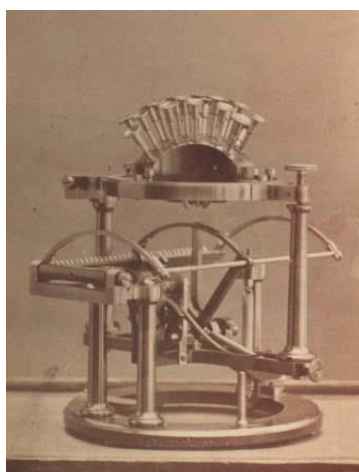

Til venstre, et eldre foto av den første modellen av skrivekuglen, etter patentet fra 1870. Maskinen brukte et elektromagnetisk batteri og veide hele 75 kilo. Til høyre en annonse for skrivekuglen. Pris 300 kroner. De aller seneste modellene kostet det halve.

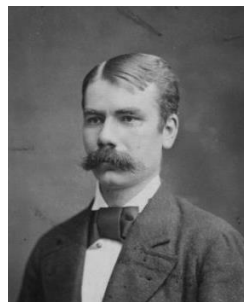

12. mars 1924 offentliggjorde professor H. I. Hannover i København en artikkel i "Berlingske Tidende", hvor han påsto at skrivekuglens egentlige oppfinner var en annen enn Rasmus Malling-Hansen, nemlig en person ved tittel og navn kanselliråd Peters. Han beskyldte med andre ord Malling-Hansen for å ha forsøkt å ta æren for en annen manns oppfinnelse. Dette foranlediget de to søstrene Malling-Hansen, Johanne og Engelke, til å gå til grundige undersøkelser av saken, og etter å ha brakt sakens kjensgjerninger på det rene, til å ta til kraftig motmæle mot H. I. Hannovers påstander. I sitt manuskript "Die Biographie der Erfinder der Schribkugel, R. Malling-Hansen", forteller Johanne Agerskov om hvordan misforståelsen hadde kunnet oppstå, ved forveksling av ulike modeller, forveksling av årstall, og fordi kanselliråd Peters var nærmere 90 år og dessuten på det nærmeste døv, da han ble intervjuet av professoren.

Saken verserte i avisens spalter over en lang periode, i til dels kraftige, polemiske ordelag, og førte også til privat ordveksling og møter, men professor H. I. Hannover var en stolt mann, som ikke uten videre ville innrømme en feiltagelse. Men søstrene gjorde en heroisk innsats for å forsvare sin fars gode navn og rykte, og takket være den bok Johanne Agerskov utga hvor hun beskriver striden ("Hvem er Skrivekuglens Opfinder?"), sitter vi i dag med relativt detaljerte opplysninger om hvordan Malling-Hansen i 1865 sammen med sin svoger, Johan Alfred Heiberg, eksperimenterte med sin oppfinnelse. Johan Heiberg bodde i en periode sammen med familien Malling-Hansen, og i sin bok forteller Johanne Agerskov om hvordan Johan Heiberg kunne bekrefte i brevs form, gjennom å konsultere sin dagbok, at Malling-Hansen allerede i 1865 hadde idéen til sin skivemaskin, og også hvordan han drev eksperimenter ved å tegne inn bokstaver på en porselenshalvkule, og så ved hjelp av Johan Heibergs tidtaking, kunne finne ut hvordan bokstavene burde plasseres for at man skulle kunne skrive hurtigst mulig, ved å prøveskrive på porselenshalvkulen.

3 gamle fotografier. Til venstre: En "kugleskriver". Skrivekuglen er ganske høy, og bør derfor anbringes på et relativt lavt bord, for å få en god skrivestilling. I midten: Malling-Hansens oppfinnelse var gjenstand for stadige forbedringer, og finnes i en rekke utgaver. Antagelig ble gamle "kugler" framontert og satt på nyere modeller etter hvert. Til høyre: I annonsene for skrivekuglen het det at den kunne brukes av enhver, f.eks. av den som led av skjelving på hånden.

Malling-Hansens datter Johanne Agerskov gjorde, sammen med sin søster Engelke, en stor innsats for å bevare sin fars minne, som den rettmessige oppfinneren av skrivekuglen. Til høyre for Johanne Agerskov ses hennes onkel Johan Alfred Heiberg, som hjalp Malling-Hansen med hans første forsøk med skrivekuglen i 1865, og som talte i Malling-Hansens begravelse. I midten over, en annen av onklene, Frederik Heiberg, som overtok stillingen som forstander og prest ved Døvstummeinstituttet da Malling-Hansen døde, og som holdt en meget vakker minnetale ved avdukingen av minnesmerket på Malling-Hansens grav. Helt til høyre, Johannes svoger, Fritz Bech, gift med hennes søster Zarah. Han ble forstander ved Døvstummeinstituttet i Fredericia, og gjorde en meget stor innsats for å hedre Malling-Hansens minne, gjennom en rekke artikler i bøker, aviser og i sitt eget tidsskrift, Smaablade for døvstumme.

I sin udaterte biografi om sin far, forteller Johanne Agerskov om hvordan idéen til oppfinnelsen av skrivekuglen oppsto hos Malling-Hansen. Og det fenomen hun beskriver gjelder egentlig for flere av Malling-Hansens oppfinnelser og oppdagelser. De hadde sin rot i hans daglige gjerning - gjennom observasjoner og refleksjoner over de dagligdagse, små ting, oppsto idéer i Malling-Hansens sinn, som han så arbeidet videre med, og søkte å sette ut i praktisk virkelighet. Han var vant til å arbeide alene, sin utdanning hadde han i stor grad gjennomført ved egenstudier, og han viste ved flere anledninger at hans tanker ikke hvilte før de hadde funnet løsninger, der andre hadde måttet gi opp.

Johanne Agerskov forteller om sin far, at han gjennom sitt arbeid med å undervise de døve, på et visst tidspunkt ble bevisst at man, når man "snakker" med håndalfabetet, som man brukte på den tiden - et tegn for hver bokstav, kunne forme opptil 12 tegn i sekundet. Dette i motsetning til når man skrev, hvor de færreste maktet å skrive mer enn 4 bokstaver pr. sekund. Dette ledet ham så til den idé, at det måtte være mulig å konstruere en maskin, der man kunne anvende denne fingrenes hurtighet til å skrive meget raskere enn det som var mulig med blekk og penn. Når den første lille spiren til oppfinnelsen våknet i Malling-Hansens tanker, vet vi ikke, og heller ikke så meget om den videre fremdriften, eller når den første modellen sto ferdig, men vi vet i hvert fall at Malling-Hansen var i full gang med praktiske eksperimenter i 1865, og Johanne Agerskov skriver i sin biografi at den første modellen etter all sannsynlighet sto ferdig vinteren 1867/68 eller 1868/69. Først i 1870 får Malling-Hansen patent på sin oppfinnelse, med 15 års enerett, og skrivekuglen blir snart en slager på ulike utstillinger rundt omkring i Europa.

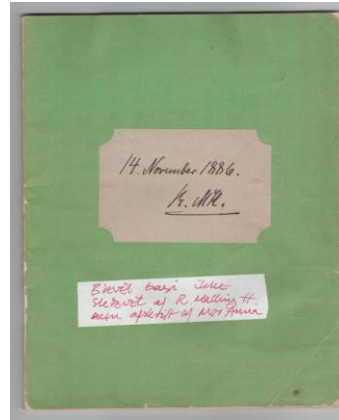
Den første modellen er meget stor og upraktisk, men i løpet av få år er det nesten bare selve skrivehodet som er igjen, mens resten får en mer praktisk og letthåndterlig utforming – uten det elektromagnetiske batteriet. Malling-Hansen finner etter hvert bedre, mekaniske løsninger, som overflødiggjør elektrisitet.

Malling-Hansen reiser personlig rundt på ulike utstillinger omkring i Europa, og gjør stor suksess med sin skrivekugle. På mange måter kan man si at Malling-Hansens oppfinnelse symbolsk sett rummet meget av tidens fremtidsoptimisme og store tro på menneskets muligheter gjennom nye oppdagelser og oppfinnelser!! Malling-Hansen får gjennom årenes løp en rekke utmerkelser og hedersbevisninger. Han mottar førsteprismedaljen ved den Skandinaviske industri-utstillingen i København i 1872, "Vortschritts medal" ved verdensutstillingen i Wien i 1873, og Gullmedaljen ved verdensutstillingen i Paris i 1878. Malling-Hansen blir i løpet av få år en berømt og respektert mann i Danmark, og også utenfor Danmarks grenser begynner man å bli oppmerksom på ham. I 1872 får han

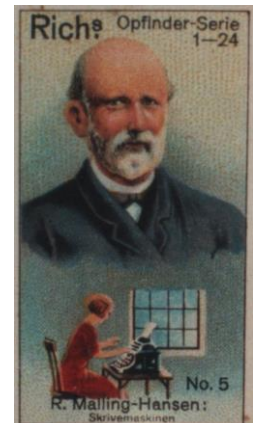
Fortjenestemedaljen i gull i Danmark, i 1873 den østerrikske gullmedaljen "Pro literis et artibus", i 1876 blir han utnevnt til Ridder av den svenske Vasaordenen og i 1880 Ridder av Danebrog i Danmark. Ikke dårlig for en mann av folket fra meget enkle kår på den danske landsbygd. Malling-Hansen treffer flere ganger den danske kongen, som er en stor beundrer av hans arbeid, og også den svenske kongen prøveskriver hans skrivekugle, og gir den stor anerkjennelse. Flere store artikler om Malling-Hansens oppfinnelser publiseres i "Illustreret Tidende", hvor hans oppfinnelser får meget rosende omtale! Han blir også frimurer - av 9. grad, og hans losje het Zorobabel og Frederik til det kronede Håp. Det var på veg hjem fra et møte med sine losjebrødre at Malling-Hansen døde, en mørk høstdag i 1890.

Til venstre ses "Vortschritts medal" som Malling-Hansen fikk ved verdensutstillingen i Wien i 1873. Til høyre, førsteprismedaljen ved Den skandinaviske utstillingen i 1872. Gullmedaljen fra Paris, 1878 ble stjålet fra familien under et innbrudd. Etter verdensutstillingen i Paris, reiste Malling-Hansen hjem med 40 bestillinger på skrivekugler - fra Danmark(9), Frankrike(7), Sverige(2), Norge(2), England(3), Amerika(2), Italia(1), Bøhmen(2), Ungarn(1), Egypt(1) og Peru(10). Foto: Lars Mathiesen.

Slike fargede notatbøker benyttet Malling-Hansen til å skrive ned ideer og resultater av sine undersøkelser, og han etterlot seg en mengde av dem. Ovenstående bærer hans initialer, og datoen 14 november 1886.

Det er ikke kun i vår tid at det lages samlerkort-serier. Her er Malling-Hansen blitt beæret en plass i Rich's oppfinner-serie. Bare så synd at det er en av konkurrentenes maskiner som er avbildet!

Til forskjell fra det tradisjonelle qwerty-tastaturet, har skrivekuglen de ulike bokstavene plassert slik at de fingrene som skriver hurtigst, treffer de mest brukte bokstavene, og disse er også plassert slik at man ofte, når man skriver på skrivekuglen, bruker en finger fra henholdsvis høyre og venstre hånd annenhver gang, vokalene er plassert til venstre, konsonantene til høyre. Med dette kan man oppnå en meget hurtig skrivehastighet, opptil 800 anslag pr minutt, som langt overgår det som er mulig på qwerty-tastaturet. På skrivekuglen er det også meget kort vei fra tast til bokstav, idet stemplene går direkte gjennom halvkulen og rett ned på papiret, mens de konkurrerende maskinene hadde leddede armer fra tast til bokstav – noe som forsinket skrivehastigheten vesentlig. Et problem med de konkurrerende maskinene, var også at armene viklet seg inn i hverandre dersom man skrev for fort, og man måtte derfor plassere bokstavene slik at ikke hastigheten ble for rask. Jeg har selv forsøkt å skrive på en skrivekugle, og det er en ganske annen opplevelse enn å skrive på de tradisjonelle skrivemaskin-modellene. Tastene er utrolig lette å betjene, de beveger seg meget hurtig opp og ned, og i tillegg nesten lydløst. Mekanikken er utviklet til det forfinede, og skrivekuglens utforming er også industridesign av ypperste merke!

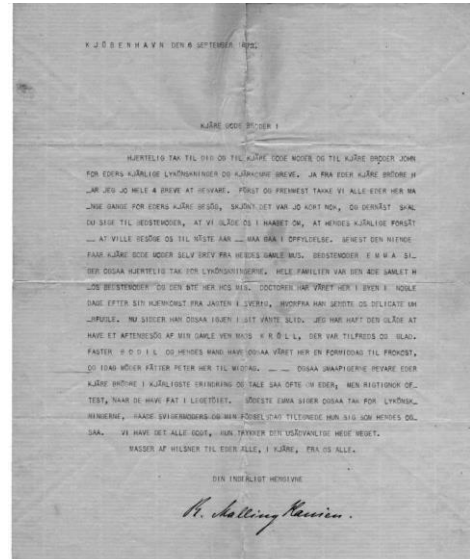
Men dessverre ble det de langt langsommere maskinene, som Malling-Hansens skrivekugle konkurrerte mot, som slo gjennom på lengre sikt, og man kan jo spørre et meget undrende hvorfor, så lenge skrivekuglen langt overgikk de andre maskinene i skrivehastighet. Til det er det nok flere svar, og det viktigste dreier seg nok om økonomi. Folkene bak den amerikanske Remington-maskinen, som etter hvert ble den førende på markedet, hadde en helt annen økonomi i ryggen, og et helt annet markedsføringsapparat. Skrivekuglen var på det nærmeste et enmannsforetak, Malling-Hansen var oppfinner, markedsfører, selger,

ordrebehandler o.s.v. Han hadde riktignok hjelp av professor C. P. Jürgensen, og senere Aug. Lyngbye (som fikk den høyeste utmerkelsen, sølvmedaljen, på Verdensutstillingen i København i 1888 for den videreutviklede skrivekuglen), i fremstillingen og videreutviklingen av skrivekuglen, og av sin venn Erik Ritzau til salg, men det var på det nærmeste alt – ellers var det Mallings-Hansen som sto for det hele – og arbeidet med å skaffe økonomiske midler til støtte for produksjonen gikk ikke lett. Og man kan spørre seg om ikke skrivekuglen ville blitt en annen skjebne til del, om de personer i Danmark som hadde økonomiske midler til å støtte sin landsmann, hadde kjent sin besøkestid.

Et annet moment er selvfølgelig Mallings-Hansens alt for tidlige død, kun 55 år gammel. Da han døde, hadde han en bestilling inne for produksjon av 100 skrivekugler, men etter hans død var det ingen som sto rede til å fortsette hans livsverk. Bestillingen ble kansellert, og salget av skrivekuglene opphørte.

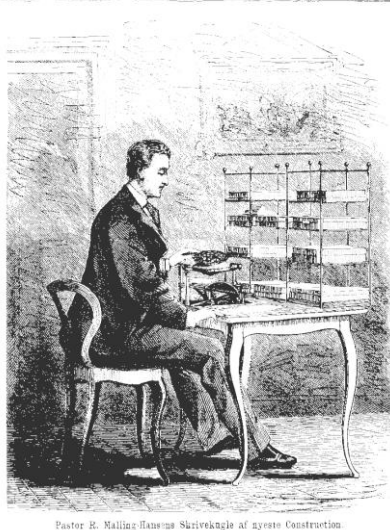
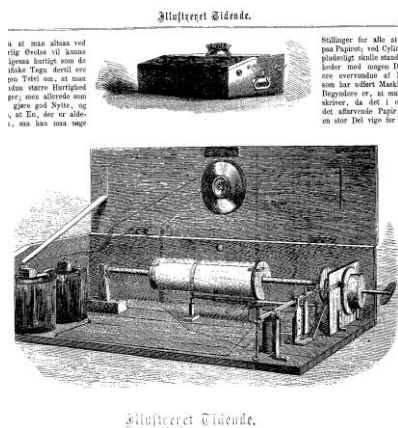
Over ses et maleri av den danske kunstneren Malthe Engelstedt, som viser Malling-Hansen i hjemmet til sin venn og forretningsforbindelse Erik Ritzau (til venstre), grunnleggeren av Ritzau Bureau. I bakgrunnen ses Ritzaus kone, og de to øvrige kortspillerne er kaptajn Gustav Feilberg og overlærer og leksikograf Johannes Kaper (til høyre). Maleriet tilhører i dag Anne Ritzau i Kalundborg.

Heldigvis er det bevart et stort antall av de brev Malling-Hansen skrev på sin skrivekugle. Som en kuriositet kan nevnes at Malling-Hansen ble tvunget til å skrive den første patentsøknaden for hånd! De godtok ikke hans søknad om patent på en skrivemaskin, skrevet på skrivemaskinen!

Da Malling-Hansen vel hadde oppfunnet sin skrivekugle og tatt den i bruk i stort sett all sin korrespondanse, oppsto av og til den situasjon at han gjerne skulle ha flere eksemplarer av sine brev. Han begynte derfor å bruke ”svertepapir” slik det var vanlig på telegrafstasjonene, for å lage kopier. Han eksperimenterte med ulike farger på svertepapiret og oppdaget at blått svertepapir gir mange flere kopier enn det svarte. Han fant også på å legge 5 lag med annet hvert svertepapir og vanlig papir, og når han la svertepapiret med fargesiden vendt opp, fikk han på denne måten 5 ”negativer”, som han igjen kunne kjøre gjennom 2 valser, med brevark innimellom, og hadde så ganske raskt produsert 5 kopier av sitt brev. Prosedyren kunne gjentas opptil 20 ganger, og han kunne således på temmelig kort tid produsere 100 kopier av sine brev skrevet på skrivekuglen, og metoden kunne også anvendes til å mangfoldiggjøre håndskrift og tegninger. Malling-Hansen ga sin metode navnet xerografi, og det gikk flere tiår før noen kom på å lage en lignende metode!

I dag høres kanskje ikke dette så imponerende ut, men slik er det også med det enkle, noen skal nå en gang være den første til å finne det ut – og her hadde Malling-Hansen denne særskilte begavelse, at han alltid forsøkte å utgrunne hvordan ting kunne gjøres bedre og enklere.

Gjennem flere artikler i "Illustreret Tidende" kunne publikum følge utviklingen av Malling-Hansens oppfinnelser. Øverst ses den eldste modellen fra 1870, under ses en "kugleskriver" ved en av de senere modellene. Fritz Bech forteller i sin selvbiografi, at døtrene til Malling-Hansen i skolen gikk under navnet "de små skrivekugler". Han forteller også at de ofte møtte kongen, som alltid ba dem hilse til sin far. Nederst er søstrene Karen og Johanne avbildet.

Til venstre, Malling-Hansens svigersønn, Fritz Bech, fotografert i 1882, samme år som han ble lærer på Instituttet. I 1904 ble han forstander i Fredericia. Han skrev en rekke artikler om Malling-Hansen, og bidro til å gjøre hans oppfinnelser kjent! I midten ses Professor Jürgensen, som var medeier i noen av Malling-Hansens patenter, og gjorde et betydningsfullt arbeid med å videreutvikle skrivekuglen sammen med Malling-Hansen. Til høyre, et bilde av Lensgreven av Knuthenborg, Frederik Marcus Knuth, mannen som støttet Malling-Hansen økonomisk, og satte ham i stand til å studere. Foto til høyre: Det Kgl Bibliotek.

Fritz Bech skriver i sin selvbiografi om søndagsgudstjenestene på Instituttet: "Der var ingen Kirkesal, men den store Skolestuen blev om Morgenens omdannet til at fungere som saadan. Trætavlerne blev af de store Drengene flyttet hen til Endevæggene, den hvide Prædikestol med det gyldne Kors hentedes ned fra Loftet, og flere Rækker Bænke blev anbragte foran denne, og saa besteg Forstander Malling-Hansen, der ogsaa var ordineret Præst, i Ornat Prædikestolen og udlagde Dagens Evangelium klart og tydelig i et ualmindelig smukt Haandalfabet og Tegnsprog."

Fritz Bech forteller også en morsom historie fra et av kongebesøkene ved Døvstummeinstituttet: "En dejlig Sommerdag kom saa den kongelige Familie kørende ud til Instituttet i de fine Ekipager (Vogne) med de røde Kuske og Tjenere paa Bukken. Der var den gamle Kong Christian IX og Dronning Louise og nogle af deres Gæster bl. a. deres Svigerdatter, den yndige Dronning Olga af Grækenland med sine 2 Sønner, Kronprins Constantin og Prins Georg, henholdsvis 16 og 15 Aar gamle. Det kan nok være, at de døvstumme Børn var betagne af Synet, men de blev hurtig sendt op i Klasserne, medens Modtagelsen fandt sted. Forstanderen havde faaet Bud om Besøget et Par Dage før, og hele Instituttet var i den reneste og fineste Orden. Lærerne stod hver i sin Klasse i sort Frakke med hvid Handske paa venstre Haand, og Drengene rejste sig og bukkede, og Pigerne nejjede, medens Herskaberne bevægede sig fra den ene Klasse til den Anden og stod lidt og saa paa Undervisningen. Men Dronning Louise, der havde hørt noget om Forstanderens Vejninger, begyndte at tale med ham derom og ytrede Ønske om selv at blive vejlet. Naturligvis førte Forstanderen saa Herskaberne ind paa Sovesalen, hvor den store Vægt stod, og Dronningen kom paa vægten, og det visede sig at hun kun vejede 95 pund (471/2 kg) men hun var jo lille og højt oppe i Aarene." Bech forteller så videre at hun gjerne ville se hva de to unge prinser veide, men snart viste det seg at de to unge herrer var forduftet. Etter mye leting, ble de så funnet på kjøkkenet, av alle steder. Der satt de to prinsene og gumlet meget fornøyd på en tykk "Rundtenom Rugbrød med Fedt. Og den smakte dem udmærket," avslutter Bech. Gjengitt med tillatelse fra Døvehistorisk Selskab..

Den danske kongen, Christian IX var en stor beundrer av Malling-Hansens oppfinnelser. Til høyre, dronning Louise.

KJØBENHAVN DEN 10 MARTS 1883.

KJÄRE GAMLE V E N .

DET VAR MIG EN STOR GLÄDE AT MÖTTA-
RE DINE VENLIGE LINJER; JÄRTET JEG SOM
DU SIDDER I ARBEIDE OP OVER HØVEDET, -
SAA SKYDER JEG DOG MED GLÄDE HELE RE-
DELIGHEDEN TILSIDE FOR AT FAA EN LILLE
PASSIAR MED EN VEN, EN JONSTRUPPER. DE
DAGE DER, OG VENNERNE DERFRA, STAA STA-
DIST SAA LEVENDE FOR MIG, OG ERINDRE OM
SAA MEGEN GLÄDE OG GOD FREMGANG. DOG
- FLERE AF JONSTRI HAR JEG KJENDT IGEN,
NAAR DE GLÄDEDE MIG MED ET BESÖG, JA
DEM ALLE; MEN DERSOM DIT PORTRAIT LIG-
NER GODT, SAA VILDE JEG RISTIGNOK VÄRE
VILD PAA DET, OM DU VAR KOMMEN. - JEG
KAN I ÖFELIKKET IKKE GJÖRE GJENGJÄLD,
MEN SKAL SENDE DIG MIT ANSÖGT SNAREST.
JEG VIL FORMODENTLIG VÄRE ENDNU MERE
UKJENDELIG, DU HAR DOG HAARMASSER END-
NU, MEN MINE ÄRE NÄSTEN TIL AT TÄLLE. -
FÖRRESTEN ER JEG INDERLIG GLAD VED MIT
ARBEIDE, HAR EN VELSIGNET, KLOG OG EL-
SKELIG HUSTRU, DER ER EN KJÄRLIGHEDS-
FULD OG ELSKET STEDMODER TIL MINE VEL-

SIGNEDE SYV FINGERBÖRN, DEN ÄLDSTE ER NU
SNART 17, OG DEN YNGSTE 6 AAR. SOM DU
HAR JEG MEGET ARBEIDE VED SIDEN AF MIN
EMPEDSGJERNING: - SKRIVEKUGLEN MED TIL-
BEHÖR, OG SAA EN MÄNGDE MAALINGER, DAG-
LIGE, OG VEININGER AF ELEVERNE HER, DER
HAVE FÖRT TIL HÖIST MÄRKELIGE RESULTA-
TETER, HVOROM DER SNART VIL KOMME NO-
GET I NATIONALTIDENDE.

DET FÖRUNDRE MIG, AT DE TO BECKERE
IKKE HAVE SVARET. JEG KUNDE HAVE LYST
TIL AT PIRRE VED DEM. JEG SKRIVER IDAG
TIL VEN JÖRGENSEN I FREDERICIA OG SKAL
DA ERINDRE HAM OM SAGEN. TO HERER LÄ-
RERE HER, LASSEN OG LINDHOLM HAVE LO-
VET AT SENDE.

KOMMER DU IND TIL RYEN /KJØBENHAVN/
SAA GLÄD MIG MED ET BESÖG. DIRECTEUR
RITZAU, SOM ÖMTALER DIG MED MEGEN AN-
ERKJENDELSE OG TAKNEMMELIGHED, HAR RIG-
TIG HILST MIG FRA DIG. DU VED VEL SAG-
TENS, EFTERSOM DU HAR ALLE ÖS I DINE
GJEMMER, AT MIN BRÖDER THOMAS ER FÖRSE-
LÄRER OG INSPECTEUR VED RÖRGERSKOLEN
I RINGSTED, HAN ER ÖGIFT, STOR SPROG-
STUDERER, TALER OG SKRIVER VED FÖRRAV-
SENDE CORRECTHED TYSK, FRÄNSK OG ISÄR
ENGELSK. BRÖDER JOHAN ER SKOLELÄRER I
HUNSEBY SOGN PAA LÄALAND, GIFT OG HAR
TO BÖRN.

Malling-Hansen var en meget flittig brevskriver, og her har jeg gjengitt i sin helhet et brev han skrev i 1883 til en gammel venn fra Jonstrup-tiden, Otto Lind. Det vil si jeg har utelatt noen få linjer skrevet med penn etter underskriften. Legg merke til at Malling-hansen her har begynt å skrive sitt etternavn med bindestrek! I brevet oppsummerer Malling-Hansen sin livssituasjon så langt, og forteller om sin familie og sitt arbeid. Bildene under: Til venstre den aller siste modellen av skrivekuglen, med papirvalse og fargebånd, fotografert i Teknisk museum i Danmark, hvor det finnes i alt 9 skrivekugler. Til høyre et bilde fra Norge, av skrivekuglen som eies av Teknisk museum i Oslo. Dessverre er den ikke utstilt for tiden.

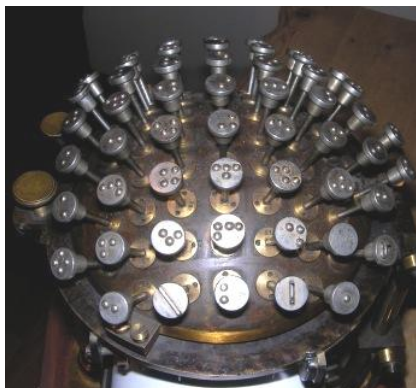
Bildet i midten er verdt en nærmere kommentar. En meget utbredt misforståelse er at Malling-Hansen konstruerte skrivekuglen som et hjelpemiddel for blinde. Dette er ikke riktig – Malling-Hansens hensikt var å lage en maskin beregnet på hurtigskrivning for seende. Dette dokumenteres i hans egne dokumenter og brev, der han omtaler skrivekuglens tilblivelse. Det ble dog laget en skrivekugle med blindeskrift, og den finnes i dag i museet til Blindeinstituttet i København. Den er visstnok aldri blitt skrevet på av blinde.

VEED DU, NAAR VI KUNNE FEIRE, JA
DET VEED DUCNATURLIGVIS, SEMINARIETS
100-AARIGE FESTAAN. JEG SEER NU AT
DIT BREV HAR ITS! INGEN VIL VÄRE NÄR-
MERE TIL AT SÄTTE SIG I SPIIDSEN FOR EN
GENERAL-SAMMENKOMST PAA SEMINARIET TIL
DEN TID, TÄNK DERPAA, DERSOM DU IKKE
ALLEREDE HAR ÖVERVEIET DENNE SAG.

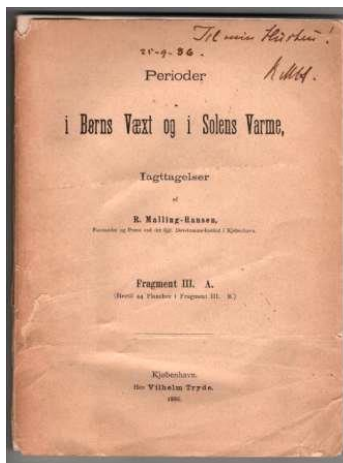
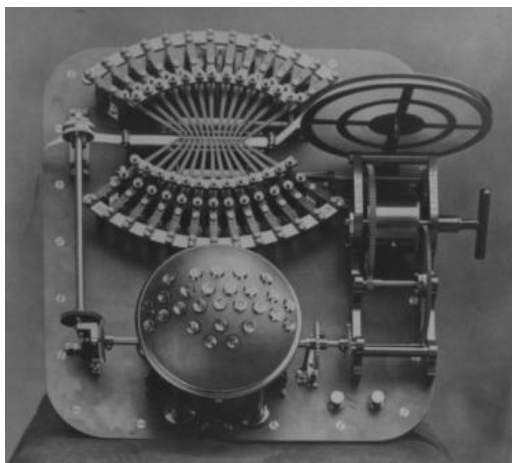
DENNE MIN HAANDSKRIFT ER DOG NOGET
BEDRE END DEN KLO, SOM JEG SENDTE DIG
FÖRLEDEN DAG, MEN KUGLESKRIFTEN KAN VÄ-
RE ADSKILLIGT SMUKKERE END DENNE, DER
ER SKREVET MED ET FÖR TÖRT FARVÄRÄAND
MEN - JEG GIDER IKKE SÄTTE ET NYT PAA.

VENLIGST HILSEN TIL DIG
OG DINE FRA DIN GAMLE VEN

A. Malling-Hansen.

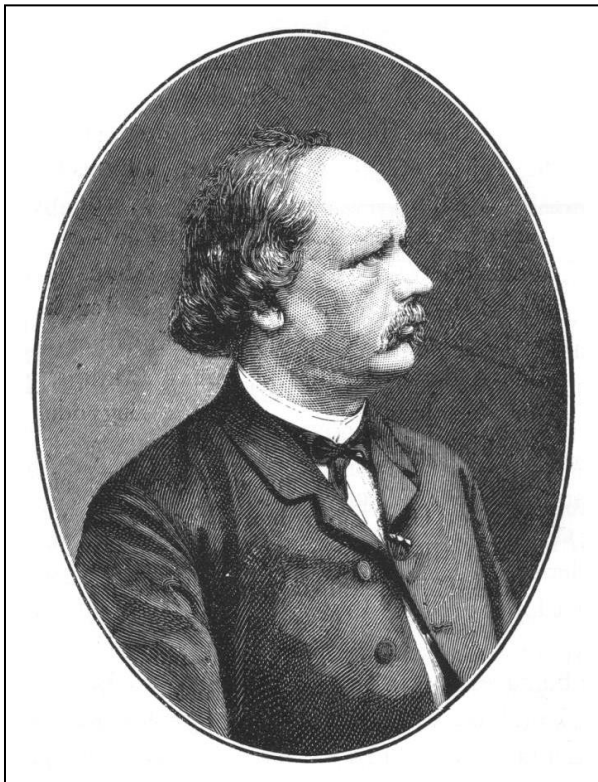
Omtrent på samme tid som han oppfant tørrkopieringen, utarbeidet Malling-Hansen den maskin som var spesiallaget til å skrive ekstremt hurtig, opptil 1200 tegn i minuttet – takygrafen – tenkt brukt til stenografering bl. a. i nasjonalforsamlingen. Dessverre fikk ikke denne maskin noen utbredelse, men den ble patentert, og ble i alle fall laget i ett eksemplar, da det finnes fotografier av den. Men hvorvidt den fremdeles eksisterer, og hvor den i så fall befinner seg, er ikke kjent.

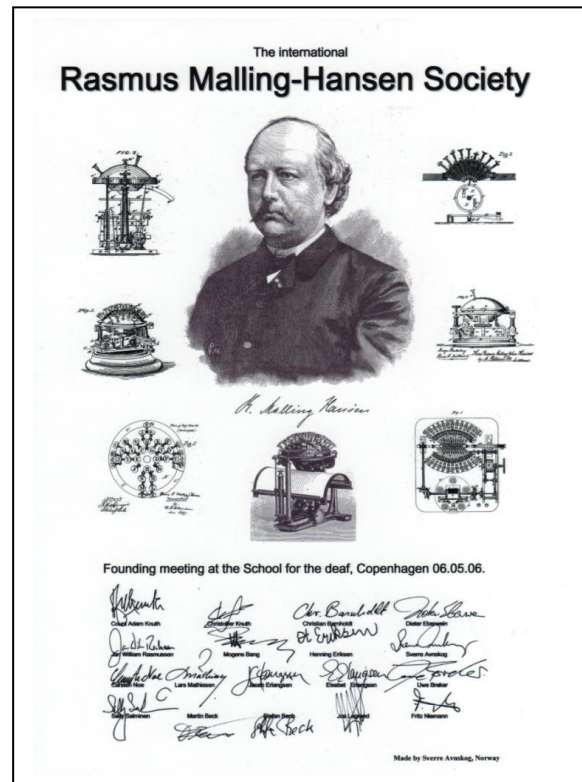
Til venstre: Malling-Hansens oppfinnelse, takygrafen – stenograferingsmaskinen som man kan skrive opptil 1200 tegn i minuttet på.. I midten: Malling-Hansens neste store prosjekt – daglige veininger og målinger av barna på Instituttet, og oppdagelsen av til da ukjente prinsipper for all vekst i naturen. Boken har han dedikert til sin kjære hustru, Anna. Til høyre: Dieter Eberweins bok, Nietzsches Schreibkugel. Den mest kjente eieren av en skrivekugle, var Friedrich Nietzsche. Det sies at han var meget misfornøyd med sitt kjøp. Under restaureringen av Nietzsches skrivekugle oppdaget Eberwein at skrivekuglen hadde store skader, som sannsynligvis stammet fra transporten fra Danmark til Tyskland. Mekanikeren som skulle reparere maskinen, visste intet om skrivemaskiner, og påførte den så ennå større skader. Ikke rart Nietzsche var misfornøyd! Hans skrivekugle var blitt nærmest ubrukelig p. g. a. skader.

Elevenes sunnhet, deres muligheter til frisk luft, eksersis, praktisk arbeid o.s.v. var et område som opptok Malling-Hansen. Mange av elevene kom fra meget dårlige kår, det var stor sykkelighet på instituttet, og dødeligheten var også stor. Malling-Hansen fikk innført et nytt og bedre bespisningsreglement, og for å undersøke hva slags innvirkning dette hadde på barnas helse, påbegynte Malling-Hansen på 70-tallet en meget grundige vitenskapelig anlagt undersøkelse - gjennom flere daglige veininger og målinger av samtlige elever ville han studere effekten av barnas kosthold. Det var ikke det enkelte barns variasjon i vekt han ville finne, men for hele gruppen, derfor veide han barna i grupper, og han veide guttene og jentene hver for seg. Malling-Hansens sylskarpe blikk for detaljer og velutviklede intuisjon for sammenhenger gjorde at han snart oppdaget at barna ikke vokste jevnt og trutt, men at veksten foregikk i bestemte perioder, styrt av en eller annen ukjent faktor. Malling-Hansen undersøkte også trærne som vokste ved Instituttet, og han gjenfant de samme vekstperioder som hos barna. Han fikk også opprettet flere målestasjoner rundt om i verden, og alle resultatene ble rapportert til Malling-Hansen. Hans konklusjon var at alt levende i naturen vokser i de samme perioder, og at det er solens stråler som forårsaker denne variasjon i vekstperiodene. Om sine undersøkelser og deres resultater, skrev Malling-Hansen boken ”Perioder i Børns Vækst og i Solens Varmer”, som utkom i Danmark i 1886, og han redegjorde også for sine oppdagelser på en internasjonal legekongress i 1884 i København, og hans oppdagelser vakte oppsikt langt utenfor Danmarks grenser. Hittil hadde man antatt at barns vekst foregikk i et jevnt tempo, og først og fremst var avhengig av deres ernæring og sunnhet, Malling-Hansen var den aller første som oppdaget at så ikke var tilfelle. Men heller ikke her fikk Malling-Hansen ført sin forskning helt til ende, dessverre, og de mange ubesvarte spørsmål som han ennå ønsket å finne svaret på, ble værende ubesvarte etter hans død. Men han rakk å sette spor etter seg også på dette felt, og Fritz Bech siterer i ”Opfindernes Liv” fra Ludvig Feilberg, som skriver om Malling-Hansens undersøkelser i sin

bok, "Om sjælelig Ringhed": "Det var den første energiske Selvlivsbestræbelse i Retning af en livsanvendt Naturvitenskap i Danmark. Der er ved Standsningen af Malling-Hansens Arbejde tabt Traade, som det maaske vil falde vanskelig at faa op paa ny."

En ukjent kunstners fremstilling av Malling-Hansen, etter et portrettfotografi fra 1887. Det er dette portrettet som dannet utgangspunktet for medaljongen på Malling-Hansens gravsten. Malling-Hansen hadde mange talenter, og var beundret for sitt vakre orgelspill. Han behersket også verdensspråket volapük, og oversatte flere tekster fra volapük til dansk. Original: Det Kgl Bibliotek.

Våren 2006 ble "The International Rasmus Malling-Hansen Society" stiftet, med det mål å bidra til å gi Malling-Hansen den plass i historien han fortjener. Stiftelsesmøtet fant sted ved Døveskolen, der Malling-Hansen hadde sitt virke gjennom mer enn 25 år. Til æresmedlem ble utnevnt den nåværende lensgreven av Knuthenborg, Adam Knuth.

I 1890 er det så slutt, Malling-Hansen faller om på gaten, og er død i samme øyeblikk. To forbipasserende observerer det som skjer, og forsøker å gjenopplive ham, med det er nytteløst. En kraftig blodpropp har stanset hans liv. Malling-Hansen led av forkalkninger, og hadde fått sine forvarslar om at helsen ikke var som den skulle. Det siste året hadde han måttet ta en lang pause fra sitt arbeid. Han hadde også angina, eller hjertekramper som han selv kalte det, og hans datter, Marie, har fortalt at faren hadde store smerter, og skrek hver gang han fikk et anfall. Og det er ikke til å undres over at hans legeme ikke orket mer – på bildet som er tatt noen måneder før hans død, ser Malling-Hansen ut som en sterkt eldet mann, selv om han kun var 55 år gammel. Malling-Hansen var ikke den som tilbragte sitt liv i lediggang, tvert imot må vi vel kunne si at han drev rovdrift på seg selv. Hans dør sto alltid åpen for den som søkte ham, og han var en meget god og nær støtte for de døvstumme, for lærerne ved Instituttet, og hele tiden arbeidet han utrettelig med sine oppfinnelser og undersøkelser, samtidig som han var aktiv på kongresser, i komiteer og sammen med sine venner. Hans forhold til sine to hustruer, til sine døtre og til sin øvrige familie opptok også meget av hans tid og av hans tanker, og han var høyt elsket av dem alle! Men selv for en mann av Malling-Hansens kaliber finnes det en grense, og da sørgebudskapet spredte seg blant dem som kjente ham, vakte det meget stor sorg, ikke minst blant de aller "minste" av dem, de døvstumme. Og jeg bringer her, når jeg nærmer meg avslutningen på min beretning om en av Danmarks aller største sønner, noen av de vakre ord fra Malling-Hansen til de døvstumme, gjengitt i "Smaablade for døvstumme", nr 10 1892. La disse ord vitne om Malling-Hansens natur, hans faderlige

omsorg, hans lyse håp, hans kjærlighet og hans sterke og urokkelige tro på Gud og hans utsending, Jesus.

”Kom min Broder, Du, hvis Øre er lukket, og læs Evangeliet om den helbredte Døvstumme (Marc. 7, 31-37). Det er dit eget Evangelium; det er Dig, som vår Herre Jesus Kristus tager ved Haanden og fører bort fra Mængden; det er Dig, til hvem han siger sitt Effata; det er Dig, hvis Øre han oplader!

En Prøvelse er sendt Dig af Gud. Aanden kommer gjennom Øret, men dit Øre er lukket; Sjælen taler gjennom Ordet, men din Læbe er stum. Du har følt dig saa ensom; Du har troet Dig forladt af Alle, har maaske troet, at Ingen havde Kjærlighed til Dig, den stakkels Døvstumme; - men har Du troet og følt saaledes, da læs dette Evangelium om den Døvstummes Helbredelse, og Du vil føle dybt, at Du ikke staar forladt og ene, men at vor himmelske Fader og Den, som han udsendte, ogsaa elsker Dig og giver Dig sin rige Velsignelse, naar Du af hele din Sjæl tror paa ham. Thi: saa elskede Gud Verden, at han gav sin Søn, den Eenbaarne, at hver den som tror paa ham, ikke skal fortæbes men have det evige Liv.”

”Et Monradsk Hovede, med sjælfulde Øjne, der saa mer indad end udad; en Officersskikkelse, spenstig og beleven i Optræden – saadan saa Malling-Hansen ud, da han stod i sin fulde Kraft!” (Fritz Bech i ”Opfindernes Liv”, s. 348).

”Han ser ud som en Kunstner, som en Komponist, og han fører seg paa en gang med en Kunstners Nonchalanse og en Officers Præcision og Belevenhed.” (Fra en artikkel i ”Nutiden” i 1886).

”..... en udpræget ’lysseer’.” (Arild S. Ebbe i Jonstrupbogen, 1928, s.24).

Det er meget tydelig at Malling-Hansen gjorde stort inntrykk på sine samtidige - over ses han fotografert i henholdsvis 1877, 1883, 1885 og 1887. Den tids små portrettfotografier ble ofte fremstilt i et stort antall kopier, og ble brukt nærmest som et visittkort – delt ut til venner og bekjente. Ovenstående bilder kan derfor gjenfinnes hos flere kilder. De gjengitte eksemplarene er av meget god kvalitet, og det skyldes sannsynlig at de er blitt skjermet for sollys. Et av Malling-Hansens barnebarn, Elsebet Mathiesen, datter av Emma, etterlot seg en meget stor samling fotografier av Malling-Hansen og hans døtre og øvrige familie, foruten en mengde brev, dokumenter, bøker og andre trykksaker. Alle bildene oppbevarte hun i en metalleske med lokk, visstnok en gammel skoeske. De fleste fotografiene av medlemmer av familien Malling-Hansen i denne artikkelen stammer fra hennes samling. Ellers finnes det også en samling på ca 30 bilder i billedarkivet til Det Kongelige Bibliotek i København, en del bilder i museet til Døvehistorisk Selskab, Bymuseet i København, Heiberg-museet i Sogndal i Norge, og ellers hos samlere og andre etterkommere i Malling-Hansen familien..

Ikke lenge etter Malling-Hansens død, ble det på initiativ av noen av Danmarks kjente menn, startet en innsamlingsaksjon med den hensikt å reise et minnesmerke over den avdøde. Innsamlingen innbragte omtrent 1300 kr, og initiativtagerne bestemte at det skulle reises et granittmonument på Malling-Hansens gravsted, med en portrettmedaljone av ham i kobber. Billedkunstneren Brandstrup fikk oppdraget med å utforme medaljongen, og han brukte et velkjent portrett av Malling-Hansen i profil, fra 1887, som forbilde for sitt arbeid. Det ble hentet en granittstein fra Bornholm, kunstnerens utkast i leire ble støpt i kobber, og i 1892 var dagen kommet da minnesmerket skulle avdukes på Malling-Hansens gravsted på Garnisons kirkegård. Malling-Hansens svigersønn, cand mag Fritz Bech, skriver om hendelsen i ”Smaablade for døvstumme” nr 10, 1892:

”Denne smukke Højtidelighed fandt Sted Søndagen den 2den Oktober, paa en Søndag, for at saa Mange som muligt af den Afdødes gamle Elever blant de Døvstumme kunde være til

Stede. Disse var da ogsaa mødte i et meget stort Antal; desuten bemærkedes, foruten den Afdødes nærmeste Familie og personlige Venner, en Mængde i Abnormeverdenen kjendte Personer.....”

Malling-Hansens svoger og efterfølger som forstander og prest ved Døvstummeinstituttet, Frederik Heiberg talte ved graven, og han holdt en meget bevægende tale med udgangspunkt i Paulus’ ord om tro, håp og kjærlighet, og om at størst av alt er kjærligheten. Og han talte om den ”Højestes sønn”, og om hans ”forunderlige, gode Tro til os Troløse mennesker”, hans ”lyse Haab om Frelse for disse haabløse Slægter”, og den ”uendelige, altopofrende Kjærlighed” som Jesus besatt.

Og han fortsatte: ”Og naar jeg nu her i min Tale skal føre ham frem for Eder, som vor Tanke i denne Stund dvæler ved, saa tror jeg, at Alle, som kjendte Malling-Hansen, vil give meg Ret heri, at han havde en forunderlig god Tro til Mennesker; - det var ikke blot til Hustru og Børn, han havde Tro og Tillid; det var ikke blot paa dem, som virkede under ham, at han stolede, men af Naturen mødte han ethvert Menneske med Tro og Tillid, og det skabte, hva Troen altid gør, at man troede og stolede paa ham. Og er der Nogen, som har haft et lyst Haab, så er det ham. Det synes mig at gjælde om ham, hva en Digter har sunget: Selv om et haab eller to blev brudt, Lyste et nyt i hans Øje.

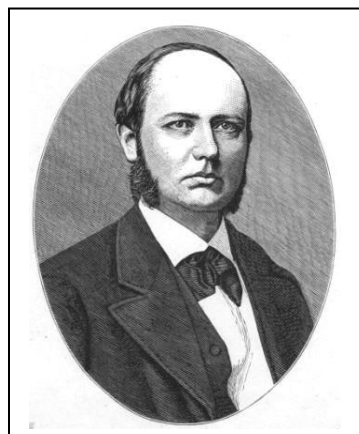
Han kunde holde Haabet lyst! Og naar jeg saa ser mig om i den store Kreds, som er samlet om hans Grav, saa maa jeg sige: Hvor er der dog Mange der har elsket ham. Det kan vel kun komme af at han selv havde et stort og kjærligt Hjerter..... og der er jo Mange, Mange, med hvem han har været forbundet ved Venskabets og Broderskabets Baand.”

Minnesmerket på Malling-Hansens grav ble i 1947 flyttet til Døvstummeskolen, hvor det står i dag. Billedkunstneren, Brandstrup, laget samtidig en byste av Malling-Hansen, som kan ses i Døvehistorisk Selskabs museum.

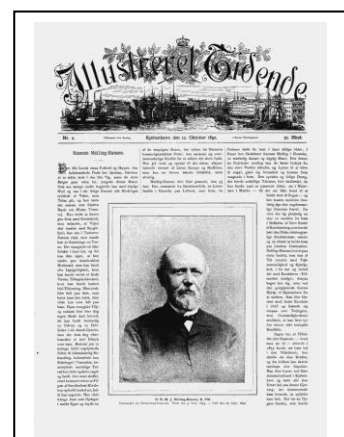

Her er stifterne av ”The International Rasmus Malling-Hansen Society” samlet omkring minnesmerket over Malling-Hansen i forbindelse med stiftelsesmøtet - en vakker vårdag i København i 2006. Her er samlet Malling-Hansen beundrere fra hele Europa, flere oldebarn etter Malling-Hansen og en av hans brødre, og også den nåværende lensgreven av Knuthenborg! Artikkelforfatteren er visepresident i Selskapet.

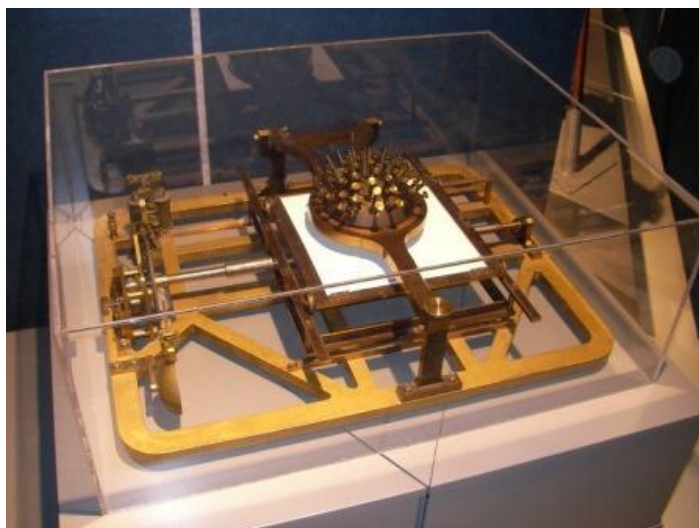
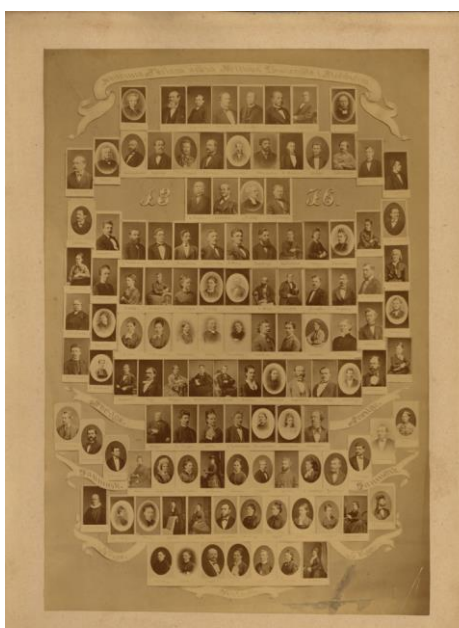
”Naturen havde skænket ham sjældne Gaver, noget af den intuitive Kraft, der er Geni, Lethed til at sætte sig ind i Videnskabens forskellige Grene, Koldblodighed og Ro og en egen fin Sporsans.”
 ”En Videnskabens Pioner, det er det Navn, der tilkommer ham med Ære, men det udtømmer ingenlunde hans Væsen, thi han var mer end det. Vi maa ikke glemme, at han var en Fader for de ulykkelige Børn, der betroedes i hans Omsorg, en sand Menneskeven og en god Mand.”
 Arild S. Ebbe i Jonstrupbogen 1928, s 24 og 25.

Til høyre: Illustreret Tidende brukte hele forsiden for å minnes Malling-Hansen, 12. oktober 1890.
 Til venstre: Original i Bymuseet i København.

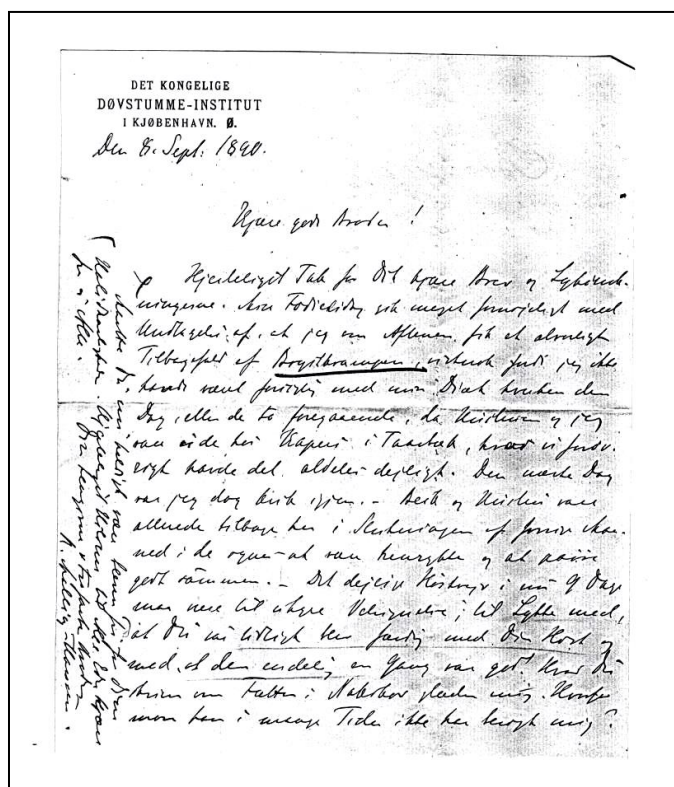

Øverst til venstre, det eldste kjente portrettet av Malling-Hansen – fra 1860. Når de fire neste bildene er tatt, vet vi ikke – kanskje er Malling-Hansen i 30-årene? Foto 3 og 4: Det Kongelige Bibliotek. Det neste, litt uklare portrettet, er en forstørrelse fra minneplakaten fra lærermøtet i 1876. Foto: Døvehistorisk Selskab. Så følger to portretter fra henholdsvis 1883 og 1887. Man kjenner tydelig igjen Malling-Hansens profil fra gravmonumentet på det siste. Foto 1, 2, 5, 7 og 8: Privat samling.

Over: en minneplakat fra et fellesnordisk lærermøte i 1876. Eies av Døvehistorisk Selskab. Malling-Hansen ses i 2. rad, helt til venstre. Under, merkelapp fra en skrivekugle – patentert i 1875. De to bildene til høyre: Teknisk museums 9 skrivekugler – kun den nederste er utstilt pr i dag. Nederst: 2 miniutgaver, vist frem av en samler på stiftelsesmøtet av M-H Selskapet, 2006.

Det siste brevet fra Malling-Hansen som er bevart – skrevet den 8. september 1890, knapt 3 uker før hans død. Det er ikke lett å tyde det som står skrevet, for Malling-Hansen hadde en til tider nesten uleselig håndskrift. Noen har sagt på spøk at det var derfor han oppfant skrivekuglen!

"Kjære gode Broder!" skriver Malling-Hansen, som nettopp har feiret sin 55. fødselsdag – 5. september, og fortsetter: "Hjerteligst Tak for dit kjære Brev og Lykeønskningerne." Han forteller så at han har hatt det "meget fornøjet, med undtagelse af at jeg om Aftenen fik et alvorlig Tilbakefald af Brystkrampen, vistnok fordi jeg ikke haver været forsiktig med min Drik hværken den Dag, eller de to foregaaende, da jeg og Hustruen var ude hos Kapers i?....., hvor vi for øvrig havde det aldeles dejligt. Den næste Dag var jeg dog frisk igjen." Malling-Hansen forteller så videre at svigersønnen Bech og hans hustru, Zarah, har kommet tilbake, og at de virker "ak saa henrykte" og ser ut til å passe godt sammen. Så noen lykeønskninger, og han avslutter brevet:

"Kjærligste hilsener til Alle Eder Kjære fra oss alle.
Din hengivne og trofaste Broder,
R. Malling-Hansen

Til venstre: Det aller siste portrettet av Malling-Hansen, tatt kun få måneder før hans død i 1890. Bildet finnes i et utall kopier, og den utgaven som er gjengitt her, er en kopi av et stort, retusjert portrett som hang hjemme hos hans datter Emma, gift Mathiesen. Foto: Privat. Etter Malling-Hansens død, ble det samlet inn penger for å lage en minnestein på hans gravsted på Garnisons kirkegård. Billedkunstneren Ludvig Brandstrup fikk i oppdrag å lage utkastet til en medaljong til minnesteinen. Medaljongen ble så støpt i kobber. Minnesteinen ble i 1947 flyttet til Malling-Hansens gamle skole. Kunstneren laget også en byste av Malling-Hansen, som i dag befinner seg i Døvehistorisk museum i Kastelsvej. Bildet av bysten er tatt av Jan William Rasmussen i Døvehistorisk Selskap. Bildet til høyre, av Malling-Hansens gravsted, har jeg fått i gave fra Anne Ritzau, etterkommer etter Malling-Hansens venn og forretningsforbindelse, Erik Ritzau. Det er også hun som eier maleriet av Malling-Hansen som spiller L'homme sammen med sine venner, Erik Ritzau, Johannes Kaper og Ludvig Feilberg.

Det ble aldri Malling-Hansen forunt å få oppleve å få barnebarn. En av hans døtre, Zarah, ble gift med døvelærer Fritz Bech, kort tid før Malling-Hansen døde, men deres første barn, Zarah, ble ikke født før året etter. De fikk i alt fem barn, foruten Zarah, Hans, Vilhelm, Ellen Margrethe og Erling (bildet over til venstre). Erling utvandret til USA, og har i dag etterkommere i USA. Emma ble gift med overrettsakfører Marcus Mathiesen, og de fikk barna Gertrude, Elsebet og Marcus (bildet i midten over). De har igjen fått mange etterkommere. Johanne, gift med lektor og forfatter, Michael Agerskov, fikk kun et barn, Inger, men hun fikk ikke barn selv (bildet til høyre). Marie ble gift med presten Axel Perch Forman, og de fikk tre barn, Carsten, Inge og Gerda. De har også en tallrik slekt etter seg. Foto til venstre: Det Kongelige Bibliotek.

Fortellingen om Rasmus Malling-Hansens liv må være noe av det nærmeste vi kan komme historien om en ekte dansk helt. Fattiggutten som kom fra små og enkle kår og vant prinsessen og halve kongeriket! Som en Espen Askeladd fra de klassiske norske folkeeventyrene, som ropte "jeg fant, jeg fant!" Der andre gikk forbi uten å ta notis av de små gullkorn, der stanset Malling-Hansen opp for å ta en nærmere titt. Hvorfor er så ikke denne meget fargerike personlighet og oppfinner bedre kjent i dag, kan man saktens undre seg! Hvorfor har ikke Danmark vært flinkere til å ta vare på minnet etter en av landets aller største sønner? Det er det vanskelig å finne et godt svar på. Igjen er det nærliggende å forklare det med hans tidlige død, og det faktum at hans største oppfinnelse, skrivekuglen, dessverre gikk tapende ut av konkurransen med skrivemaskiner som vitterlig var dårligere maskiner, men billigere og som ble bedre markedsført. Mitt håp er at Malling-Hansens store innsats på flere områder skal trekkes frem fra glemselen, slik at han kan få en plass i historien, som står i et bedre forhold til den betydning han hadde i sin samtid! Og jeg håper at denne artikkelen kan være et lite bidrag i så måte. Kanskje får Malling-Hansen en gate oppkalt etter seg i København, eller kanskje hans portrett vil pryde et frimerke f. eks. i 2035, på 200-årsdagen for hans fødsel?

Kanskje vi om noen år kan ta en spasertur på Rasmus Malling-Hansen Boulevard?

Oslo, 06.07.06

Sverre Avnskog

Visepresident i "The Rasmus Malling-Hansen Society"

s_avnskog@hotmail.com

Litteratur:

- Årsskrift fra Roskilde Museum 1994, side 45-52, artikkel av Carsten Erik Noe.
- Årbog for Svendborg & Omegns Museum 1990, side 108-112, artikkel av Henrik M Jansen.
- Jonstrup-bogen, nr 6, 1928, Jonstrupsamfundets Forlag, København, s 3-25, artikkel av Arild S. Ebbe.
- Det Kongelige døvstumme-institut i København 17. april 1807-17.april 1907 samt meddelser om døvstummesagens udvikling, av Dr. jur. C. Goos, København 1907, side 226-284, om Mallings-Hansens periode som forstander.
- Opfindernes Liv, første del, av Helge Holst, København og Kristiania 1914, side 348-352, kapittel om Rasmus Malling-Hansen, skrevet av Fritz Bech.
- Danmarks Præstehistorie i aarene 1869-1884, personalhistoriske undersøgelser, av Sofus Elvius, København 1885-1887, side 298, om Presten ved Døvstummeintitutet i København.
- Den Jonstrupske Stat, Personalhistoriske meddelelser 1790-1884, av Anders Petersen, København 1884, side 123-124, om Malling-Hansen.
- Slægten Heiberg, Personalhistoriske og genealogiske oplysninger, Kristiania 1907, av G. F. Heiberg, side 170-172, om Cathrine Georgia Heiberg og Rasmus Malling-Hansen og deres døtre.
- Dansk biografisk leksikon, om Malling-Hansen, online på www.lysator.liu.se
- Nekrolog i Danmarks lærerforenings blad, skrevet av Chr Brøchner.
- Hvem er skrivekuglens opfinder? Av Johanne Agerskov, Otto Markussen's boghandel 1925.
- Die Biographie der Erfinder der Schreibkugel, R. Malling-Hansen av Johanne Agerskov, udatert originalmanuskript.
- Illustreret Tidende, diverse artikler.
- Diverse artikler av vitenskapelig journalist, Christian Barnholdt.
- Smaablade for døvstumme, nr 10, 1892, utgitt av Fritz Bech.
- Mindeblade for døvstumme – om deres lærer og sjælesørger Forstander Malling-Hansens død og jordefærd, utgitt av Fritz Bech.
- Nietzsches Schreibkugel, av Dieter Eberwein, Typoskript Verlag, 2005.
- Døvehistorisk Tidsskrift, December 2002 og Maj 2003, utgitt av Døvehistorisk Selskab.

En meget stor takk til:

*Lars Mathiesen
Jacob og Elsebet Erlangsen
Paul Bech
Jens Forman
Karen Forman Jensen
Sally Salminen
Jørgen Malling Christensen
Anne Ritzau
Anniken Løvberg ved Løvberg digital retusj
Jan William Rasmussen i Døvehistorisk Selskab
Det Kongelige Bibliotek i København
Bymuseet i København
Christian Barnholdt (President i M-H Society)
Dieter Eberwein (Visepresident i M-H Society)
Carsten Erik Noe
Uwe Breker
Gjert Heiberg ved Heiberg museet i Sogndal*

Artikkelforfatteren, Sverre Avnskog, med en miniskrivekugle som eies av Malling-Hansens etterkommere.